

# Р Е Ц Е Н З И Я

*от доц. д-р Цветан Кулевски*

за публична защита на дисертационен труд на тема:

## **МОДЕЛИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ВИРТУАЛНИ ОБЩНОСТИ ОТ ОНЛАЙН МЕДИИТЕ**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Медии и журналистика“, в професионално направление „Обществени комуникации и информационни науки“

*на Теа Любенова Даулова*

Научен ръководител: доц. д-р Стела Ангова

Докторантката е избрала една безспорно актуална тема за своето научно изследване. Според нея бързото развитие на интернет става причина и за сериозни медийни трансформации. Традиционните медии постепенно губят своята сила и актуалност, разкривайки хоризонт за развитие на онлайн медиите. Новите платформи все по често се използват от потребителите, печелейки широка популярност.

Факт е, че глобалната мрежа се превръща в огромна сила, формираща нашето ежедневие. Дигитализацията води до съществени промени в медийния сектор. Глобалната мрежа осигурява интерактивни възможности за споделяне на информация и обхващане на голям брой потребители едновременно.

Според авторката, масова практика е медиите да създават виртуални общности от лоялни потребители. За да се формира онлайн общност обаче е нужна добра организация и прилагане на подходящи методи за спечелване на доверието на потребителите. Докторантката твърди, че подобно изследване на онлайн медиите до този момент не е правено. И се е заела с подобна задача.

Хипотезата, чието потвърждение, или отхвърляне търси докторантката е дали новите технологии дават възможност на медийните организации да изграждат и работят с виртуални общности. За целта тя въвежда специфичен нов термин: „модел на виртуални общности“. Обект на изследването са онлайн медиите и начините, по които те изграждат виртуални общности около марката. А като предмет за анализ е избрано изграждането на медийни модели на виртуални общности.

Авторката си поставя за цел извеждането на модели за създаване на виртуални общности, като се изяснят механизмите, които медиите прилагат. В първата част на своето изследване докторантската ни запознава с основните понятия и платформи, влизащи в обхвата на нейните научни търсения. Прегледана е значителна по обем чуждоезикова литература и е направен паралелен сравнителен анализ на тяхното конструиране и развитие в условията на „третата, информационна, вълна“.

Напоследък традиционните медии като преса, радио и телевизия отстъпват място на онлайн медиите. Характерно за последните е, че аудиторията има значимо участие не само в потреблението на съдържанието, но и в процеса на неговото създаване. Публиката става активен участник в информационния обмен. Подробно са описани трите типа нова журналистика: гражданска журналистика, социално-активна журналистика и колаборативна журналистика.

Осветена е и новата идея за „журналистика на общностите“, при която отделните медии структурират съдържанието си така, че да бъде интересно за гражданите в отделните населени места. Обединяващият фактор във всички разделения на журналистиката е информацията. Типологията на съвременната дигитална журналистика е постоянно самоактуализиращ се процес. Съвременните журналисти са изправени пред трудната задача да откриват нови пътища за влиятелен контакт върху аудиторията.

С ускорени темпове се формира нов тип „онлайн култура“.Развитието ѝ е белязано с ускорени темпове, които влекат след себе си редица изменения на старите практики. Глобалната система е открита мрежа и всеки има достъп до нея чрез интернет. Докторантката стига до извода, че са нужни вече нов тип ключови умения и компетенции на журналиста, както

и нови професионални роли. Все по малко се търси новинарско съдържание на хартия и все повече се четат онлайн.

В контекста на промяната, предизвикана от навлизането на интернет комуникацията, се формират и нови журналистически компетенции. Съвременния журналист трябва да проявява креативност, да бъде гъвкав и мобилен. Новите професионални роли са от една страна генератор за функциониране на медиите на 21. век, а от друга – да адаптира и създава ново съдържание, което да улови интереса на крайния потребител.

Новите професионални роли и компетенции са в процес на постоянна актуализация според докторантката. Всеки журналист днес трябва да е компетентен да работи в дигитални условия. Дигитализацията е неотменна част от съвременната медийна среда. Тази среда вече е тотално променена. Огромно е значението на глобализацията върху медийната конвергенция. Самият процес по „конвергенция“ е белег за размиване на границите между медиите. Днес и пресата, и радиото и телевизията са достъпни чрез интернет комуникацията.

Докторантката възприема и дефинира конвергенцията като своеобразен процес по сближаване на различните медии. Това води до поява на изцяло нови форми на медийно съдържание. Конвергенцията води до кръстосване и съвместно функциониране на различни компютърни технологии и медийни индустрии.

Процесът по медийна конвергенция води до създаване на нов тип организация в журналистиката, която се развива в условията на дигитализация. Самата медийна индустрия претърпява нова промяна на старата парадигма. Новите и старите медии си взаимодействат по все по-сложен начин. Конвергенцията променя връзката между съществуващите технологии, индустрии, жанрове и аудитории.

Според докторантката, бариерата между самата медия и нейните потребители е вече елиминирана. Налице е конвергенция на медии и аудитория въобще, в цялост. Налице е възможност за предлагане на персонализирано съдържание, което е ориентирано към личните предпочитания на всеки потребител. Конвергенцията не заличава познатите форми на комуникация, а ги дообогатява, правейки ги по-гъвкави

и адаптивни към съвременните дигитални технологии. Авторката заключава, че се създава нов вид бизнес модел, чрез който функционират съвременните медийни организации.

Новите медии възникват от старите и в никакъв случай не ги убиват. Тази констатация на Роджър Фидлър се споделя и от докторантката. Естествено е всяка форма на комуникация да еволюира във времето. Появяват се и нови модели на поведение. Промяната не е само и единствено на медийно ниво. Онлайн медиите са също следствие на медиаморфозата. Те са своеобразна линейна комбинация на множество изразни средства, характерни за традиционните медии в съчетание със съвременните възможности, които глобалната мрежа предоставя.

Авторката прави и своя трактовка на понятието „нови медии“, включвайки главно онези, които функционират в онлайн среда: сайтове, блогове, уеб портали, които функционират чрез интернет. В тях преобладаващата част от процеса по създаване на медийно съдържание се случва с помощта на компютър. Налице е пряка връзка между развитието на медиите и технологиите.

Възможността за онлайн комуникация, възможна благодарение на връзката в интернет, е един от основополагащите фактори за доброто функциониране и на онлайн медиите. Така интернет създаде платформа, чрез която се реализира онлайн журналистиката. Новите медии предоставят широк достъп до информация. Всеки има бърз достъп до потока от информация. Целият комуникационен процес е изключително улеснен. Съществува бърза възможност за обратна връзка.

Предимство на новите медии е, че потребителите сами могат да подбират информацията. Докато в традиционните медии темите се задават само от редакторските екипи и няма възможност потребителя да ги размества. Новите медии, според докторантката, правят възможно засилването на хоризонталните взаимодействия между индивидите вътре в общностите. Именно това според докторантката е предпоставка за създаване на „виртуални общности“, обединени около обща тема, която едновременно ги вълнува и респектира.

Характерно за онлайн средата е предаването на информацията с високи темпове. А потребителят на онлайн медията има свободата сам да избира какво да гледа, слуша или чете. При това анонимността на избора му е сред типичните белези на онлайн комуникацията. Докторантката констатира, че слабата регулация в онлайн пространството се очертава като огромен проблем.

Принос в работата на докторантката е опита ѝ да даде научно определение на онлайн медиите. Интересни са и схващанията и изводите на авторката за мултимедийната природа на съвременните медии. Тя разглежда мултимедията като специфична форма за журналистическо творчество, която ангажира публиката и използва принципа „интерактивност“, за да разкаже история.

Оригинални са и вижданията на докторантката за концепцията за създаване на модели на виртуални общности. Тя прави успешен опит да даде операционализирана дефиниция на понятието „виртуалност“: създадени от компютърни технологии и реално изглеждащи дейности, които не съществуват във физическия свят. Това е своеобразна симулация на реалния живот.

Докторантката постулира, че виртуалната комуникация се осъществява когато хората нямат възможност да общуват директно. Предимството е, че можеш да бъдеш с всички едновременно. Единственото ѝ условие е връзка в интернет. Тя се превръща в значима част на човешкото общуване, без напълно да го подменя. Както се казва, интернет ни позволява да се крием зад екрана, вместо пряко да си взаимодействаме. Това създава реална опасност за унищожаване на социалните връзки и за засилване на егоистичния индивидуализъм.

Авторката стига до извода, че успехът на виртуалната комуникация не зависи изцяло от типа комуникация, а и от самите потребители. Това не оставя без промяна и самото общество. Променят се желанията, потребностите и нагласите на хората. Появява се нов тип „виртуална реалност“, представляваща компютърно генерирана симулация, при която човек може да взаимодейства в рамките на изкуствена триизмерна среда, използвайки електронни устройства.

Виртуалната реалност е феномен, който подлежи на постоянна актуализация, с нейните плюсове и минуси. По думите на Ивайло Дичев, цитирани от докторантката, непрекъснатата свързаност „втечнява“ света около нас. Нашият виртуален свят е съвременна форма на библиотека, в която достъпа е изключително улеснен, а обемът от данни е огромен и лавинообразен.

Започва бавно да се формира и „виртуалния човек“. Самата комуникация е на границата между реалността и въображението. Това неминуемо се отразява и върху социално-психологическите характеристики на индивида. Във фрагментарния виртуален свят човека вече може да заема множество идентичности. В онлайн среда на преден план се откроява анонимността и страхът от отхвърляне. Започваме да се движим между множество онлайн роли. Съвременния човек вече може да експериментира дори с идентичността си.

Принос в работата на докторантката е и дефинирането на понятие за „виртуална общност“. Виртуалните общности стават възможни благодарение на компютърните технологии. Обикновено в тях са включени група хора, ръководени от сходни интереси и желаещи да постигнат някаква цел заедно. Тези виртуални общности са изцяло продукт на информационните технологии. Тази част на текста е съпътствана с множество примери и илюстрации, с помощта на които авторката доказва своята хипотеза. Тя е демонстрирала пълна яснота по отношение на възможностите за моделиране на виртуални общности.

Представените в таблична форма данни за: брой харесвания, коментари и споделяния са подкрепени с изчисляване на „коефициенти за рангова корелация на Спирман“ – нещо което докторантката е направила. Това повишава качеството на нейния анализ и изводи.

Дисертационният труд е в завършена форма, написан е ясно и е добре структуриран. По време на публичната защита *ще гласувам „ЗА“* присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Теа Даулова.

14.05.2021 г.

**Рецензент:** доц. д-р Цветан Кулевски

